

Аудит адміністративної діяльності і його необхідність у державному управлінні (на основі використання Шведського досвіду)

Олег О. Білик 1*

¹ Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Україна).
Проректор з науково-педагогічної роботи та моніторингу якості освіти, д-р. держ. упр., доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: bilyk.oleg2012@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.3.09](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.3.09)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

Державне управління під час доведення до середовищ і просторів виконавчих функцій і регулюючих дій мають багато спільного із контрольними процедурами, які у загальному розумінні слід зазначати як аудит адміністративної діяльності. Це пояснюється тим, що саме такі процедури урізноманітнюються під час перевірки та спостереження за діяльністю державних установ і структурних утворень. І як засвідчує Шведський досвід, за рахунок аудиту адміністративної діяльності у значній мірі більш якісних ознак набувають ініціативи, наміри і заходи, які реалізуються державною службою і проходять повз підвідомчих структур, бюджетних установ, муніципалітетів, громадських організацій, інших осередків. Від цього виходить мета статті, за якою описується особливе значення аудиту адміністративної діяльності у державному управлінні як поєднаних за доскональними особливостями контрольних процедур і поєднанням передових підходів, чим висвітлюється Шведський досвід. І згідно цього використані такі методи, як: декомпозиції – для з'ясування у єдиному розумінні підходів стосовно аудиту адміністративної діяльності, які сформувалися і відбулися при здійсненні контрольних процедур, перевірок і спостережень на державному рівні в Швеції; логічного узагальнення – за яким розглядаються сфери діяльності, об'єкти і суспільні взаємовідносини, які підлягають аудиту, у відповідності до організацій, установ, інших структур, на які покладені від державної служби завдання, розпорядження в супроводі із заходами, прагненнями та ініціативами; абстрагування, що полягає у виділенні та з'ясуванні конкретних положень і питань щодо проведення аудиту на державному рівні поряд із наданням установам і структурам рекомендацій. Оскільки саме в цьому полягає досконалий розвиток державного управління, де аудит адміністративної діяльності посідає чільне місце і має важливе значення за рахунок виявлення за фактами обсягів, процесів і напрямів цільового використання ресурсів і фінансування відповідно до цільових орієнтирів та розгляду потенційних можливостей у конкретних об'єктах і явищах разом із здійсненням поліпшуючих заходів і удосконалень. І тоді Шведський досвід при здійсненні аудиту адміністративної діяльності у середовищі, що належить державі, слід вважати основою для здійснення реформ і трансформацій на державному рівні, що увібрало у собі значні досягнення і пріоритети для загального розвитку і благополуччя.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

аудит адміністративної діяльності, державне управління, контрольні процедури, перевірка, спостереження, інформація, освітній простір, заходи.

e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>

Administrative Activities Audit and Its Necessity in Public Administration (Based on the Use of Swedish Experience)

Oleg Bilyk ¹*

¹ Vinnytsia Academy of Continuing Education (Ukraine). Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work and Monitoring of Education Quality, Doctor of Science (Public Administration), Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: bilyk.oleg2012@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.3.09](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.3.09)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Public administration, when brought to the environments and spaces of executive functions and regulatory actions, has much in common with control procedures, which in the general sense should be noted as administrative activities. This is explained by the fact that it is such procedures that are diversified during the inspection and monitoring of the activities of state institutions and structural units. And as the Swedish experience shows, due to the administrative activities audit, initiatives, intentions, and measures implemented by the public service and bypassing subordinate structures, budgetary institutions, municipalities, public organizations, and other centers acquire significantly higher quality features. This is the purpose of the article, which describes the special importance of the administrative activities audit in public administration as combined by perfect features of control procedures and a combination of advanced approaches, which highlights the Swedish experience. And accordingly, the following methods were used: decomposition – to clarify in a single understanding the approaches to the administrative activities audit that were formed and took place during the implementation of control procedures, inspections and observations at the state level in Sweden; logical generalization – which considers the areas of activity, objects and social relationships subject to audit, by organizations, institutions, other structures that are assigned tasks, orders from the civil service, accompanied by measures, aspirations and initiatives; abstraction, which consists in highlighting and clarifying specific provisions and issues regarding the conduct of audits at the state level, along with providing recommendations to institutions and structures. Since this is what constitutes the perfect development of public administration, where the administrative activities audit occupies a prominent place and is of great importance due to the identification of the volumes, processes and directions of targeted use of resources and financing by target guidelines and consideration of potential opportunities in specific objects and phenomena, along with the implementation of improving measures and improvements. And then the Swedish experience in implementing the administrative activities audit in the state-owned environment should be considered an existing basis for implementing reforms and transformations at the state level, which has absorbed significant achievements and priorities for overall development and well-being.

KEYWORDS

administrative activities audit, public administration, control procedures, inspection, observation, information, educational space, measures.

1. Вступ

Коли державне управління доводиться до будь-яких сфер діяльності та сучасного суспільства, взаємозв'язків і взаємовідносин, які ведуться в усіх сферах та призначені для об'єктів, суттєве значення має аудит адміністративної діяльності. Оскільки такий державний інструмент відображається всебічною і повсюдною особливістю розглядати всі сфери діяльності і взаємовідносин, а також простори, у яких відбуваються різного роду взаємовідносини, відбуваються модернізації, забезпечується ощадність використання ресурсів, простежуються фінансові та інформаційні потоки, примножується національні надбання. Особливим чином при проведенні аудиторської діяльності відзначається саме Шведський досвід, який має цілком сформований вигляд, маючи здатність забезпечувати виконання цілей і завдань на державному рівні, сприяючи при цьому оптимізації за конкретними призначеннями фінансів, ресурсів, інших внесків у порівнянні із прикладеними зусиллями щодо виникнення результатів і досягнень. Але поряд із цим будь-який досвід, зокрема Шведський, стосовно проведення аудиту адміністративної діяльності потребує з'ясування не лише процесів чи напрямів, а, найважливіше, ключових підходів.

2. Огляд літературних джерел

Згідно наукових публікацій і праць вчених дослідників, аудит у державному управлінні ґрунтується у вигляді адміністративної діяльності, за якими відбуваються різноманітні контрольні процедури на незалежній основі, де об'єктами є підвідомчі структурні утворення і ті організації і установи, які залучені до здійснення виконавчих функцій і повноважень, виконання висунутих заходів, ініціатив і прагнень, отримують відповідні обсяги фінансування з державного бюджету. А чіткими критеріями і вимірниками аудиту на державному рівні є досягнення результативності, ефективності, а також окупності і компенсування виділених грошових внесків. До такого аудиту слід посилатися на зарубіжний, зокрема Шведський досвід, який має найбільш істотне значення у здійсненні контрольних процедур відповідно до призначених для цього організацій і установ, які мають широкі можливості до доступу структур і установ з метою повсюдної перевірки їх діяльності та цільовому використанні всіх коштів, ресурсів та інших внесків. А оскільки Шведський досвід аудиту має цілком довершене значення, що, на нашу думку, потрібно переймати як у інших Європейських країнах, так і в Україні, то доцільно розглядати цитування науковців Йохмана П, який спільно із Хьякнером Е, Янссоном А-М та Тчуді Ф. видали публікацію, де розглядається перегляд і дослідження інформаційних потоків та документації у співставленні із реальними результатами, які визначаються із застосуваннями таких підходів, як опитування пересічних осіб і професіоналів, оперативне фіксування первинних даних, з'ясування часових параметрів щодо перетікання явищ і подій та ін. [1].

До цього доцільно віднести і видану публікацію від Х. Ліндберг, який під аудитом на загальнодержавному рівні вважає контрольні процедури і перевірки, які проводяться згідно із затвердженими планами і часовими графіками у взаємоузгодженні із Риксдагом не лише щодо відповідних підходів і об'єктів, але і навіть застосування критеріїв, що має академічний контекст [2].

Якщо посилатися до вітчизняних авторів, то слід віднести Андроніка І. В., який вказує на те, що Шведський варіант аудиту у державному управлінні зумовлюється перевіркою та переглядом задокументованих даних і звітних форм, після чого відбувається співставлення із фактичними результатами уповноваженими і призначеними для цього органами і установами [3].

Поряд з цим, як зазначає Ремпа М. В., такі контрольні процедури, які відбуваються у державному секторі, започаткувалися ще у 1970 р. – коли Швеція перебувала у кризовій ситуації, проявляється не лише перевірками, але і визначенням ступеня результативності і ефективності виконання встановлених на державному рівні завдань, здійснення виконавчих функцій разом із обов'язками і повноваженнями поряд із виділеними ресурсами і обсягами фінансування призначеними структурами і підвідомчими установами, що мають назву «урядові агенції» [4].

Далі, як висвітлює Іванюта П. В., Шведський підхід до аудиту на державному рівні уособлюється співставленнями первинної інформації, звітних даних та офіційної статистики із

обсягами наявної результативності й окупності виділених фінансів під час їх освоєння за конкретними прагненнями, напрямками і заходами [5].

Проте, якщо врахувати значний доробок у всебічному дослідженні аудиту адміністративної діяльності, до сих пір постійно існує потреба у визначенні єдиного розуміння не лише послідовності щодо її проведення як до об'єктів, так і масових явищ у просторах і середовищах, які підлягають державному управлінню за підвідомчими установами і структурами.

3. Постановка завдання

Але, незважаючи на певну кількість публікацій і наукових праць по цьому тематичному напрямку, значний доробок серед вчених, а також значний ступінь практичного застосування у державному управлінні, потребують більш чіткого висвітлення процедури проведення аудиту адміністративної діяльності до конкретних сфер. І відповідно до цього необхідно припустити результати аудиту адміністративної діяльності як таких контрольних процедур, перевірок і спостережень, за якими уявляється прогресивність, модернізації і трансформації призначених напрямків щодо всього середовища, яке охоплюється державним управлінням.

І тоді, відштовхуючись від цього, встановлена мета статті, за якою ґрунтується всебічний розгляд проведення аудиту адміністративної діяльності як інструменту, що призначений для модернізації і перетворення напрямів і об'єктів, які перебувають у належному державі середовищі, де шведський досвід має основне значення.

4. Методи та матеріали

Для обґрунтування та дослідження аудиту адміністративної діяльності як таких контрольних процедур, перевірок, спостережень, що слід проводити на державному рівні, використовувалися інформаційні ресурси із зовнішніх джерел, які є у відкритому доступі, включаючи важливі дані про напрями і сфери діяльності. Саме від цього ґрунтується те, наскільки і в якій мірі відбуваються виконання завдань і розпоряджень з точки зору доцільності, цільових призначень та оптимізації використання ресурсів, засвоєння фінансів, спрямування внесків у відповідності до докладених зусиль. І таким чином розглянута діяльність спеціальних структур, задіяних і призначених проводити аудит адміністративної діяльності у державних установах та інших структурах і об'єктах, наприклад тих, які задіяні у освітньому просторі.

За рахунок застосування методу декомпозиції висвітлене єдине бачення підходів щодо проведення аудиту адміністративної діяльності, який містить у своєму складі контрольні процедури, перевірки і спостереження за тим, що відбувається в об'єктах щодо їх стану, де відбуваються масові явища і перебіги подій (яскравим прикладом є установи і структури, які мають загальнодержавне значення у Швеції, а також заклади освіти).

Далі за допомогою методу логічного узагальнення були розглянуті сфери діяльності, об'єкти і суспільні взаємовідносини, які підлягають аудиту як інструменту, що має важливе значення для державного управління за підвідомчими організаціями, установами, іншими структурами, які виконують і водночас просувають завдання, розпорядження в супроводі із тими заходами, прагненнями та ініціативами, що є пріоритетними. Зокрема для освітнього простору спільно із іншими державними установами цілком доречним є обґрунтування спільного використання персональних даних у відповідності до здійснення виконавчих функцій і повноважень поряд із виконання завдань, обов'язків і розпоряджень відповідно до кваліфікаційних особливостей.

І тоді за припущеними результатами аудиту надаються рекомендації, чим чітко відображений метод абстрагування, що полягає у виділенні та з'ясуванні конкретних положень і питань, пов'язаних із поліпшенням та удосконаленням діяльності державних установ, закладів освіти та інших структур.

5. Результати та обговорення

Державне управління у будь-якій країні постійно потребує відслідковування за об'єктами, процесами, явищами, а також взаємовідносинами, розпорядчими та регулюючими діями контрольних процедур, перевірок, спостережень, оскільки мова йде про реалізацію ініціатив і пріоритетних заходів, в результаті чого виникають досягнення, надбання, інновації, передовий розвиток сфер діяльності і суспільних осередків. Тому важливе значення аудиту адміністративної діяльності полягає у проникненні контрольних процедур та перевірок з метою підвищення ефективності та поліпшення існуючого стану, який нині існує в організаціях і установах, структурних утвореннях, сферах діяльності, прошарках суспільства і соціальному секторі.

У Швеції як на державному рівні, так і аудиторськими установами прослідковуються процеси виділення коштів у відповідності до заздалегідь встановлених напрямків, що мають пріоритетне значення. Це супроводжується виділенням державою відповідних обсягів фінансування та інших форм підтримки, які відбуваються за рахунок рішень і спільних зусиль Риксдагу (парламент у Швеції), і поряд з цим проглядається перебіг прагнень і бачень політичної системи, коли у цій країні проводяться реформовані заходи, оскільки тут потрібне всеохоплююче комісійне обстеження за критеріями доцільності, компенсації, ефективності [6]. І саме від цього посилаються на подану від органів влади та місцевого самоврядування звітну документацію, встановлення обсягів фактичного виконання нормативно-правового забезпечення, освоєння розроблених на державному і регіональному рівнях бюджетів та ін. В середньому Національний офіс аудиту як структура, що виконує покладені на себе обов'язки проводити аудит адміністративної діяльності на державному рівні, пропускає через себе в середньому 225 одиниць звітної документації впродовж року, особливо ті заходи, які заздалегідь сплановані і розписані у цільових комплексних програмах на суму понад 1300 мільярдів шведських крон. Слід зазначити, що аудитом з'ясовується і поєднується з тим, наскільки дотримуються ступені виконання правил і спрямованих до виконання від державних службовців рішень, розпорядків, прагнень і ініціатив. Здебільшого під таку аудиторську перевірку підпадають ті об'єкти і середовища, які на державному рівні є найбільш важливими і найчастіше підлягають ризикам і загрозам, на підставі чого можуть відбуватися не лише викривлення фактів, але і пов'язані з цим упущення і втрати.

А проведення аудиту адміністративної діяльності, який відбувся у Швеції на державному рівні, ґрунтується на проактивному, а точніше – на попроцесному підході, чим відображаються взаємовідносини і взаємозв'язки із державними структурами, який дозволяє своєчасно виявляти розбіжності та невідповідності, які виникають за відповідними фактичними явищами. Тобто у загальному підсумку після усієї перевіреної Національним офісом аудиту виявлено повторно на незалежній основі лише 6% розбіжностей та невідповідностей у поданих державними установами звітних даних і документації, які спрямовуються до Риксдагу, урядових організацій і установ, інших підпорядкованих їм державних структур. І тоді цій підставі формується структурна побудова державного управління, яка, звісно, перебуває у верхньому ієрархічному шаблі, чим є органи центральної влади. Вони постійно підлягають аудиту адміністративної діяльності, здійснюючи при цьому між собою обмін інформаційними даними при здійсненні взаємовідносин і спільних дій (рис. 1).

На нашу думку, тут мова йде про досягнення критеріїв ефективності як результативних підсумків стосовно об'єктів, які підлягають аудиту на державному рівні, чим зумовлюється проявленими ініціативами, прагненнями, завзятістю, відображаються реформи, які виходять від підвідомчих установ і структурних утворень. Особливо це проявляється у виконання урядом та державними установами політики, ухваленої Риксдагом, у тому числі процесів політичної діяльності та виявлених підсумків чи наслідків. А саме, Національним офісом аудиту здійснюються співставлення та порівняння виконаних обов'язків і висунутих заходів та ініціатив виконавчою владою Швеції відповідно до грошових та інших внесків від державного бюджету, як [7]:

- ступінь доцільності і конкретного призначення використання ресурсів;
- оптимальність і цілеспрямованість використання ресурсів і благ, наданих державою;
- здатність виконання розпоряджень відповідно до заздалегідь встановлених цілей.

обсягів і доцільності освоєння виділених від уряду грантів, позичок, інших джерел фінансової підтримки.

В ході проведення аудиту адміністративної діяльності розглядаються результати тендерних закупівель, до яких мають відношення різні сфери промисловості та економічної діяльності, особливо ті, які залучені до заходів, ініціатив, перетворень і технічних оснащень просторів, які впливають із ініціатив, заходів на державному рівні, підтверджених у цільових комплексних програмах. Це стосується таких сфер, як підготовленість до будівництва та ремонту, технічному оснащенню ІКТ місцевих просторів (хмарні технології, покриття мобільними пристроями 5G, Інтернет речей, SMART-середовище, цифровізація), закупівля громадського транспорту, трансформації і впровадження автоматизованих платформ у бюджетних установах.

Також за рахунок проведення аудиту адміністративної діяльності та його результатів уряд Швеції зобов'язаний під час здійснення виконавчих функцій за всіма сферами діяльності, які залучені до ініціатив, прагнень і заходів на державному рівні дотримуватися комплексного підходу щодо ведення регуляторних дій і керуючих процесів, включаючи тих, які працюють на комерційній основі.

Крім цього слід зазначити, що пріоритетне значення у Швеції, як і в інших країнах Європейського Союзу, на державному рівні надається освітній сфері, особливо закладам вищої освіти. Оскільки на шведському ринку праці існує попит на численні професії у сферах основних послуг, таких як вчителі, медсестри та інженерні спеціальності. Тому у Швеції є проблеми, які спостерігаються на ринку праці, внаслідок чого виникають негативні наслідки як для закладів освіти, здобувачів, стейкхолдерів, так і державних установ. Тому Уряд, Риксдаг взяли на себе зобов'язання щодо перегляду, доопрацювання і оптимізації вимог і стандартів щодо тих спеціальностей, які мають високий рівень затребуваності на державному рівні. Зокрема, така державна установа до проведення аудиту адміністративної діяльності, як Шведська національна контрольно-ревізійна служба, що уповноважена перевіряти і визначати рівень ефективності здійснення зусиль і прагнень, проявлених самими закладами освіти, спрямовані на доцільне зменшення скорочень програм відповідно до існуючих дисциплін не лише за рахунок періодичних переглядів, але і моніторингу явищ і ситуацій.

При розробці висновків Національним контрольно-ревізійним управлінням Швеції спільно із Національним аудиторським управлінням слід з'ясувати доцільність і після цього пропонувати для закладів освіти численні заходи щодо поліпшення освітньої діяльності шляхом оптимізації освітніх і робочих програм, навчальних планів, і поряд з цим – уникнення нецільових скорочень спеціальностей і дисциплін. До цього слід брати до уваги ще й зовнішні чинники, які також можуть впливати на педагогічну діяльність закладів освіти, включаючи ще й ті, які складно врахувати, наприклад – особистий вибір здобувача чи його життєві обставини, які примушують змінити місце проживання чи працевлаштування у іншому регіоні. Слід відмітити, що доопрацювання, удосконалення і оптимізація спеціальностей у закладах освіти з метою уникнення необґрунтованих скорочень і при цьому підвищення рівня ефективності набору до навчання здобувачів освіти дозволить заощаджувати і краще освоювати значні обсяги фінансування.

Оскільки за оцінкою Національного контрольно-ревізійного управління Швеції, заклади освіти мають потенціал для розвитку власної освітньої діяльності, виникає цілковита необхідність оптимізації залежно від галузевої відповідності, і замість скорочення – синергетичне поєднання напрацювань, досягнень, в тому числі навчально-методичної бази, що у подальшому має ймовірність збільшувати аудиторні потоки здобувачів освіти, підвищуючи при цьому рівень знань і кваліфікаційних задатків.

Тому після отримання результатів аудиту адміністративної діяльності Національне контрольно-ревізійного управління Швеції, що співпрацює із Національним аудиторським управлінням, за власними баченнями та від свого імені надають як уряду, так і закладам освіти рекомендації [6]. Тому урядові та підпорядкованим йому адміністративним установам найчастіше висловлюють такі передумови, які за нашими спостереженнями є найбільш поширеними:

- перегляд, доопрацювання і доведення до досконалості нормативно-правового забезпечення стосовно регламентних процедур закладів освіти, де забезпечують умови щодо проходження здобувачами занять, курсів;

- врахування особистих умов і обставин, ступеня фінансового забезпечення, які трапляються у здобувачів і при цьому розгляд можливостей і здатностей ними продовжувати і проходити всі етапи навчання;

- втручання державних установ та підвідомчих структур до внутрішніх справ закладів освіти, які на власний розсуд приймають здобувачів щодо їх залучення до освітніх процесів і здобуття знань, навичок, вмінь, а також підстав і процедур відрахування із групового та потокового складу, їх юридичного трактування та створення спеціальної комісії;

- поєднати до регулюючих дій для проведення державними структурами, до підходів щодо ефективного проведення конкурсних відборів серед здобувачів і висування вимог вступу в освітній процес, чим розкриваються їх базовий рівень проходження навчання.

Виконання зазначених передумов призначене таким чином, щоб Управлінню вищої освіти Швеції напрацьовувати на загальнодержавному, а саме – національному рівні методичні розробки, вказівки і рекомендації. Це повинно відбуватися для того, щоб заклади освіти мали здатність і можливості доопрацьовувати і вносити зміни у навчальні плани та освітні програми, що є ключовими документами, включаючи співпраці, взаємозв'язки і спільні дії з іншими установами та державними структурами. Так само поряд із методичними розробками виникає потреба у доведенні до відповідності чи її дотриманні виданого самими закладами освіти регламентуючої документації, посадових інструкцій, інших положень і розпоряджень внутрішнього призначення, у яких прописані не лише права, обов'язки та відповідальність здобувачів і професорсько-викладацького складу.

Особливе значення мають спільне використання як державними структурами, так і закладами освіти ІКТ та розміщених у ній автоматизований комплекс Ladok, яка на загальнодержавному рівні характеризується розширеними техніко-функціональними можливостями, що включає у собі електронні масиви, інтегровані до баз даних, довідникові переліки об'єктів, де розписаний склад здобувачів у закладах освіти будь-яких галузей знань, спеціалізації і пов'язаних із ними профілів.

Вищезазначене технічне оснащення ще й потрібне для самих закладів освіти, щоб через аналізування і оцінювання освітніх процесів спонукати їх до виявлення й реалізації можливостей з метою удосконалення, оновлення й підвищення результативності та ефективності освітньої діяльності. Зазначеним співвідношенням вимірюється якість ведення освітніх процесів у закладах освіти з метою виявлення відповідності до існуючих стандартів, ліцензійних обсягів, сертифікатів і свідоцтв, якими надаються дозволи щодо проведення освітніх процесів.

Слід зазначити, що аудит державного управління у Швеції на загальнодержавному рівні взагалі, і його особливої ролі до освітнього простору зокрема, становить спільне значення із такою підвідомчою структурою, як Управління державним боргом [8]. Тому що їхні взаємозв'язки і взаємовідносини зумовлюються наповненнями і процедурами опрацювання баз даних та інформаційних масивів для спільного користування ними, на підставі чого здійснюється взаємообмін і прогресивні підходи у державному управлінні. В результаті чого вимірюється і підлягає подальшому оцінюванню ступінь новизни і безперервності технічного оснащення сучасними ІКТ, мереж і каналів зв'язку для забезпечення широкої функціональності, що означає спостереження і відслідковування у дистанційному режимі за об'єктами, процесами та явищами. Таким чином ґрунтується виконання юридичних зобов'язань або угод із всіма сторонами, регулюються різноманітні взаємовідносини і співпраці, поряд із веденням звичайних комунікацій, враховуючи при цьому дотримання всіх законодавчих норм, етичних вимог, існуючих стандартів, забезпечуючи юридичний супровід. До цього слід віднести укладання договорів про спільне користування і обробкою даних, наприклад – для проведення аналітичних досліджень згідно призначених для цього методичних розробок, де передбачається залучення комп'ютерів за відповідними програмними забезпеченнями, які дозволяють і надають значні можливості виходу до інших сфер і просторів, набираючи для цього відповідні за змістом, призначеннями, числовими даними інформаційні потоки. Це означає, що процедурою, яка передувала виникненню аудиту адміністративної діяльності на державному рівні, є моніторинг, який також виник у Швеції із 1972 р. Надалі такі процедури перекаліфікувалися та переорієнтувалися у безліч сфер, які підлягають державному управлінню як за реалізацією виконавчих функцій шляхом виконання завдань і обов'язків

службовцями та виконавцями, але і проведенням регулюючих дій стосовно конкретних об'єктів, територіальних громад, суспільних груп [5].

Слід зазначити, що у Швеції юридично врегульовані і детально розписані на законодавчому рівні процедури щодо архівування та довготривалого зберігання даних за відповідними формами документації та звітності, які мають безпосереднє відношення до державного управління, також через уповноважену підвідомчу структуру, якій призначені функції і повноваження щодо проведення всього аудиту адміністративної діяльності.

Посилаючись на Шведський досвід для вітчизняних умов слід узагальнити, що у документованому вигляді аудиторські процедури на державному рівні містять у собі опис шляхів збирання інформації, що використовується для прийняття рішень з удосконалення освітніх процесів закладів освіти відповідно до стандарту ISO 9001 : 2015 [9].

Так само, згідно з даного стандарту регламентується процес збирання інформації, що також застосовуються для самооцінювання діяльності державних установ, повинні бути переорієнтовані з перевірки відповідності очікуваному рівню на пошук можливостей для удосконалення.

На рис. 2 проілюстровано динамічну модель, де відображений взаємозв'язок процесу постійного поліпшення підвідомчих установ, які підлягають державному управлінню, зокрема – заклади освіти за рахунок використання інформаційної бази. Оскільки саме таким чином за якісними ознаками відображаються результати аудиту, що порівнюються із заздалегідь встановленими цілями у вигляді реалізації ініціатив та пріоритетних заходів, які виливають від Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації України.

Рис. 2. Модель взаємозв'язку результатів аудиту за рахунок досягнення цілей навчальних закладів з точки зору державного управління

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [10, с. 58]

Це свідчить про те, що аудит адміністративної діяльності є головною складовою державного управління, чим характеризується структурне відображення підвідомчих організацій і установ, що носить комплексний характер і має якісні ознаки, тобто – наскільки професійно і достовірно надається оцінка функціонування та ефективності їх діяльності [12].

Щоб повніше визначити характер, обсяг і зміст контрольних процедур, під час проведення аудиту адміністративної діяльності у закладах освіти необхідно здійснити моніторинг планування, види контролю і перевірок, об'єкти, до яких відносяться групові потоки здобувачів освіти, стан професорсько-викладацького складу, рівень актуальності праць і публікацій та ін. (рис. 3).

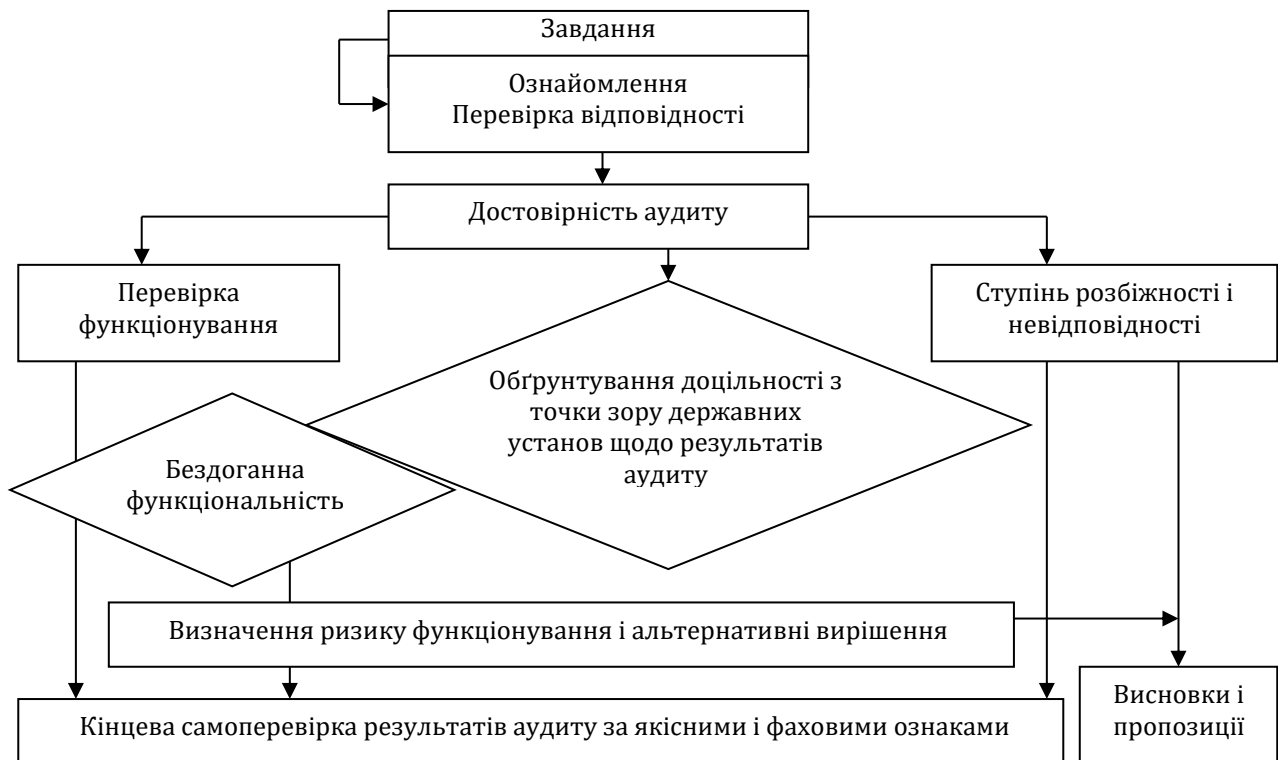

Рис. 3. Основи щодо оцінювання аудиту державного управління

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [12].

Поряд з цим слід вказати, що нормативною та інформативною основою функціонування системи є документування, що сприяє забезпеченню за якісними ознаками проведення освітніх процесів у закладах освіти і залучення до цього здобувачів освіти, включаючи різні підходи до викладання дисциплін, проведення занять і курсів, ступенем їх засвоєння аудиторією, оскільки саме це характеризує стан справ у певний час; вимірюванню та визначенню поточних показників, наданню можливості обґрунтованого передбачення наслідків внесених змін, підтриманню встановленого рівня відповідності із стандартами і нормативами, реалізації пріоритетних заходів щодо його поліпшення.

З'ясовано, що аудит на державному рівні повинен містити у собі такі положення стосовно регіональної системи управління освітою, як:

- рівень засвоєння здобувачами навчально-методичного матеріалу під час викладання дисциплін, ведення занять і курсів;
- участь колективу, а не тільки керівників у вирішенні проблем, що стосуються задоволення конкретних запитів здобувачів освіти;
- дотримання системності здійснення оцінюючих процедур за якісними ознаками щодо освітніх процесів;
- досконала економія витрат і відповідних обсягів виділеного із державного бюджету фінансування поряд із високою результативністю освітнього процесу;
- просування чітко встановлених цілей за всією структурною ієрархією державних структур і закладів освіти, інших пов'язаних із освітнім простором установ;
- документування технологічних операцій і процедур управління, а також превентивних заходів з покращення за якісними ознаками державних функцій, регулюючих дій, освітніх процесів [13].

Оскільки заклади освіти, які внесені до регіональної системи управління освітою, постійно мають потребу у креативному розвитку, оскільки це є необхідним у перетворенні знань, навичок

і вмінь здобувачів освіти, здобутих під час проведення занять, у форми для інших сфер діяльності у суспільному середовищі, які спеціалізуються на виробництві чи відтворенні благ, веденні ділових взаємовідносин й контактів, розподілу й споживанню. В подальшому це спонукає до оновлення, модернізації й трансформації сфери життя і діяльності суспільства, чим ґрунтуються модернізації та інновації, для чого вказуються такі досягнення за сприянням аудиторських процесів, які є незалежними процедурами контролю і перевірок.

Цим пояснюється набуття аудиту адміністративної діяльності статусу інституційного, що означає проведення у новому форматі якості закладів освіти на державному рівні, а саме – Державною службою якості освіти та її територіальними відділеннями. В результаті чого виникає інституційний аудит – як перевірка органами державної влади та місцевого самоврядування, зокрема Державною службою якості освіти та її територіальними відділеннями об'єктів, процесів та явищ у освітній сфері. А саме – закладів освіти з метою визначення якості і відповідності дотримання вимог і стандартів МОНу, за процесами ведення занять, за мікрокліматом і взаємовідносинами педагогічного персоналу і ставлення них до здобувачів освіти тощо, особливості проведення інституційного аудиту (табл. 1).

Таблиця 1. Передумови проведення аудиту адміністративної діяльності у вітчизняній освітній сфері

Процедури	Напрямки оцінювання
Оцінювання якості освіти, які надаються здобувачам, у відповідності до акредитаційних вимог, досягнень і обсягів публікацій професорсько-викладацьким складом, відповідністю ліцензійним умовам	Освітня сфера – як на загальнодержавному рівні, так і в розрізі регіонів, місцевостей, об'єднаних територіальних громад – стосовно комфортних умов діяльності вчителів і навчання здобувачів (учнів, студентів), стан ідалень, пришкольних територій, препаратурських, лабораторій, інклюзивних пристосувань, і поряд з тим – взаємовідносин у колективах
Оцінювання управлінських процесів та компетентності керівників у навчальних закладах	Знання, навички і вміння здобувачів (учнів, студентів), отриманих під час їх навчання (опитування, дискусії, тестування, обговорення ключових питань, перевірка здатності вести розрахунки і розв'язувати завдання, визначення рівня засвоєння предметів)
Оцінювання регіональної системи управління освітою щодо її здатності надання освіти широким верствам населення	Педагогічна діяльність викладачів освіти під час проведення ними занять (проявляють рівень обізнаності у матеріалі для викладання дисциплін, ступінь адаптації до мінливих умов, як пандемія, рівень засвоєння новітніх технічних засобів та ІКТ, наявність презентацій, навички дистанційного навчання, власне відношення до саморозвитку і самовдосконалення)
Оцінювання і перевірка ступенів дотримання нормативно-правових актів і вимог держави навчальними закладами під час здійснювання ними освітніх процесів	Управлінські дії керівників навчальних закладів (обізнаність у стані та процесах, які відбуваються у навчальних закладах, ступінь обґрунтованості прийняття рішень, власні прагнення й бачення до розвитку і удосконалення навчальних закладів та освітніх процесів, рівень сприяння у забезпеченні та оцінюванні якості освіти, досягнення критеріїв ефективності стосовно освітньої діяльності)

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [13, с. 5–6].

Оскільки заклади освіти є бюджетними установами, то згідно із чинним законодавством України, вони підлягають контролю шляхом здійснення ревізій і перевірок, які носять характер проміжного контролю за результатами складених документів (бюджетів, кошторисів), форм звітності, й спрямовані на:

- 1) перевірку стану дотримання законодавства стосовно розміщення і використання виділених державою коштів;
- 2) аналіз обґрунтованості та правильності обчислення показників загального та спеціального фондів кошторису, відповідність узятих бюджетних зобов'язань виділеним бюджетним асигнуванням;
- 3) перевірку цільового, економного, ефективного використання та збереження коштів і майна;
- 4) правильність, повноту та достовірність ведення документації та звітності, фактичне порівняння за статтями витрат;

5) виявлення і перевірку тих операцій, які віднесені до сумнівних.

При здійсненні контрольних заходів у закладах освіти, органи контрольно-ревізійної служби у своїй діяльності спираються на такі документи:

1) порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ;

2) методичними рекомендаціями з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та операційної діяльності бюджетних установ;

3) порядком проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою;

4) порядком проведення перевірок державних закупівель органами державної контрольно-ревізійної служби тощо.

Розглянемо організацію контрольних заходів як поетапний процес для бюджетної установи (рис. 4).

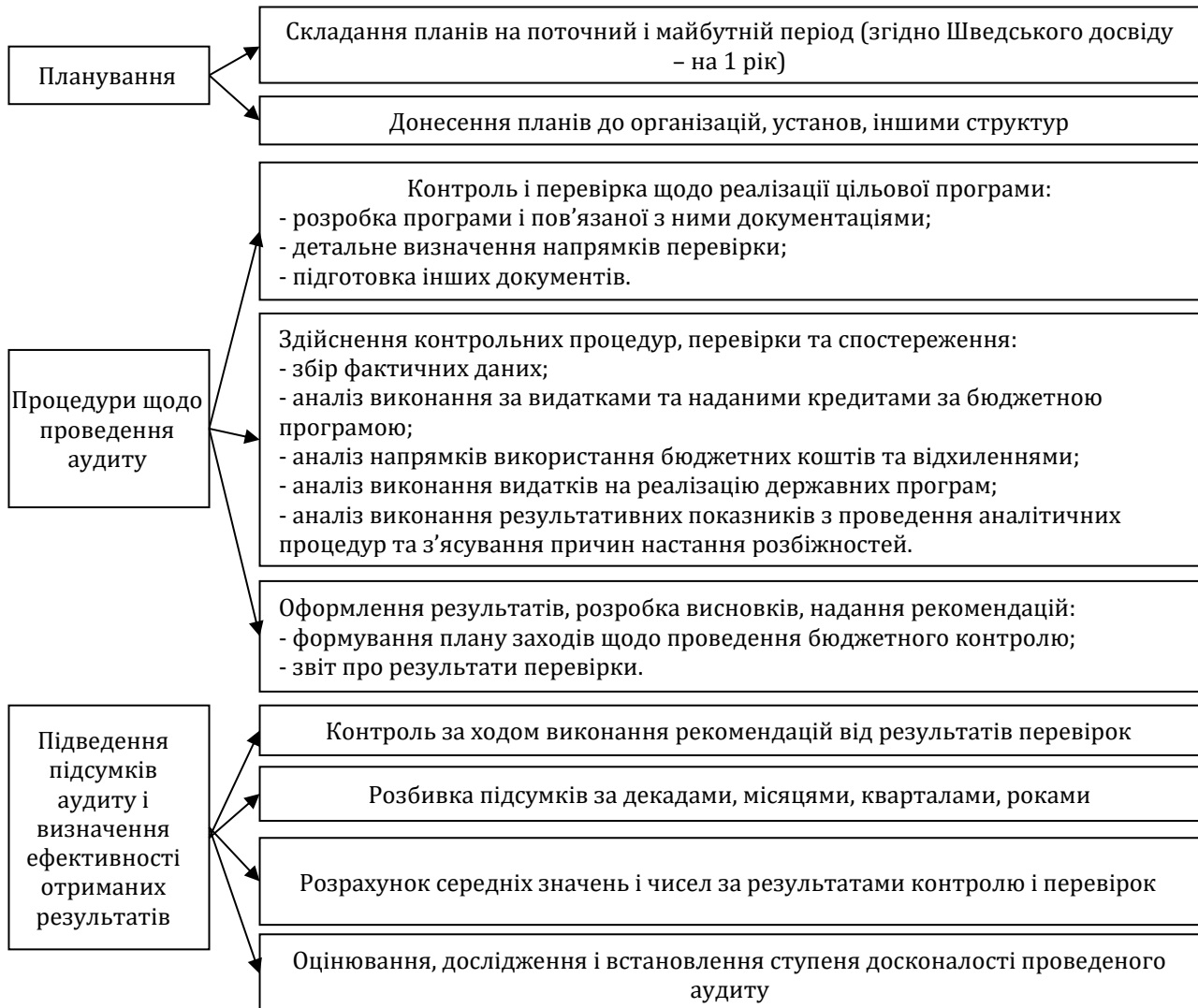

Рис. 4. Організація і планування аудиту адміністративної діяльності відповідно до здійснення регулюючих дій на освітній простір

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [14, с. 73].

Цим ґрунтується внесення державних коштів в освітню сферу відповідно до викликів сучасності, оскільки відбувається перетворення сфер діяльності у суспільному середовищі за інноваційними процесами [14]. Отже, Шведський досвід щодо функціонування і діяльності освітнього простору зумовлюється саме оцінюванням і аналізуванням групових потоків здобувачів освіти за рахунок проведення контрольних процедур та інспекційних перевірок у закладах освіти, на що орієнтується аудит адміністративної діяльності. І в подальшому дане оцінювання переходить у вигляді інституційного аудиту, який поєднує у власному середовищі контрольно-ревізійні і перевірочні процедури разом із спостереженням і відслідковуванням за

об'єктами, процесами, явищами у державних установах. Тому на Європейському і Світовому рівні, що базується на Шведському досвіді, під час проведення аудиту у системі державного управління долучаються підвідомчі установи, територіальні відділення і служби. Зокрема ті, які уповноважені регулювати, контролювати і перевіряти об'єкти, процеси і явища в супроводі із прописаними у цільових комплексних програмах заходами та ініціативами поряд із виділеними обсягами фінансування, які стосуються освітнього простору в цілому та закладів освіти зокрема.

6. Висновки

Таким чином доведено, що шляхом проведення аудиту адміністративної діяльності держава має здатність володіти і розпоряджатися всіма підвідомчими їй сферами, де належне місце посідає освітній простір. Цим встановлено, що такий важливий для державного управління інструмент, як аудит адміністративної діяльності, відображений контрольними та оцінюючими процедурами і разом із інспекційними перевітками закладів освіти у глобальному вигляді підштовхує до підпорядкування всіх установ і структур, які відносяться до державного управління.

В статті розглянуто Шведський досвід щодо проведення аудиту адміністративної діяльності на державному рівні, який проводиться за сприянням і цільовими настановами від центрального уряду, місцевих органів влади, підпорядкованих їм установам і структурам. Це означає, що аудит адміністративної діяльності є важливим для держави інструментом, за допомогою якого всі об'єкти і сфери діяльності як платники податків, фінансово-кредитні установи, пересічні громадяни та засоби масової інформації можуть спостерігати та відслідковувати за результатами виконання від уряду своїх зобов'язань, особливо тих, які закріплені програмними і пріоритетними ініціативами та прагненнями.

Досліджено, чим зумовлюється обов'язковість проведення аудиту адміністративної діяльності у кожній країні, на підставі чого розкриті процеси розвитку раціоналізму та цільового використання виділених від держави внесків – майна і грошей, поведінка підвідомчих установ і структур шляхом перегляду та з'ясування законності щодо їхньої діяльності.

На підставі цього обґрунтовано, що аудит адміністративної діяльності зумовлюється забезпеченням комплексного підходу щодо вирішення проблем, які є в державі. Також висвітлені порівняльні характеристики об'єктів, процесів і явищ відповідно до нормативно-правових актів, результативності здійснення виконавчих функцій і регулюючих дій, доопрацювання інструкційного матеріалу і методичних розробок, виявлення раніше не освоєних резервів і потенціалів щодо окупності обсягів фінансування, розпорядження інформаційними потоками.

References

1. Öhman, P., Häckner, E., Jansson, A-M., & Tschudi, F (2006) Swedish auditors' view of auditing: Doing things right versus doing the right things. *European accounting review*, 15(1), 89–114. <https://doi.org/10.1080/09638180500510475>
2. Lindberg, H (2021). Strategic planning at the Swedish National Audit Office: A fresh approach. *European Court of Auditor*. <https://medium.com/ecajournal/strategic-planning-at-the-swedish-national-audit-office-a-fresh-approach-ad76ac78cfda>
3. Andronik, I. V. (2019) Orhanizatsiya audytu v zarubizhnykh krayinakh [Organization of audits in foreign countries]. *Zbirnyk naukovykh prats studentiv kafedry ekonomichnoyi ekspertyzy ta audytu biznesu – Collection of Scientific Papers of Students of the Department of Economic Expertise and Business Audit*, (1), 17–21. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35537/1/17.pdf> (in Ukrainian)
4. Rempa, M. V. (2019). Audyt efektyvnosti diyal'nosti byudzhethnykh ustanov cherez pryzmu zarubizhnoho dosvidu [Audit of the efficiency of budgetary institutions through the prism of foreign experience]. *Zbirnyk naukovykh prats studentiv kafedry ekonomichnoyi ekspertyzy ta audytu biznesu – Collection of Scientific Papers of Students of the Department of Economic Expertise and Business Audit*, (1), 179–184. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33017/1/179.PDF> (in Ukrainian)
5. Ivaniuta, P. V. (2011). Vydy kontrolyu v systemi derzhavnoho upravlinnya yakisty: svitovyy ta vitchyznyanyy dosvid [Types of control in the state quality management system: global and domestic experience].

- Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and experience*, (4), 82–85. http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2011/23.pdf (in Ukrainian)
6. Government Office of Sweden. (n.d.). Swedish Inspectorate of Auditors (SIA). *Government Office of Sweden*. <https://www.government.se/government-agencies/swedish-inspectorate-of-auditors>
 7. Riks Revisionen. (2024). The Swedish National Audit Office audits central government activities. *Riks Revisionen*. <https://www.riksrevisionen.se/en/audits/what-we-audit.html>
 8. The Swedish National Debt Office. (n.d.). *Swedish National Debt Office*. <https://www.riksdagen.se/en>
 9. International Organization for Standardization. (2015). *ISO 9001:2015. Quality management systems – Requirements*. <https://ontu.edu.ua/download/pubinfo/dcc/standard-ISO-9001-2015-en.pdf>
 10. Aksionova, L. (2011). Rol vnutrishnoho audytu u mekhanizmi postiynoho polipshennya rezultatyvnosti systemy upravlinnya yakistyu [The internal audit in mechanism for continuous improving performance of quality management system]. *Standartyzatsiya. Sertyfikatsiya. Yakist – Standardization. Certification. Quality*, (4), 55–59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2011_4_16 (in Ukrainian)
 11. Shevchenko, S. O. (2009). Vprovadzhennya osvitnoho audytu yak instrumentu derzhavno-hromadskoho mekhanizmu upravlinnya yakistyu vyshchoyi osvity [Introduction of educational audit as a tool of the state-public mechanism for managing the quality of higher education]. *Universytetski naukovi zapysky – University Research Notes*, (2), 321–327. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2009_2_59 (in Ukrainian)
 12. Petryk, O. A. (2003). *Audyt: metodolohiya i orhanizatsiya [Audit: Methodology and organization]*. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
 13. The State Service of Education Quality of Ukraine. (2021). Instytutsiynny audyt shkoly: shcho varto znaty zasnovnyku zakladu zahalnoyi serednoyi osvity [Institutional audit of a school: What the founder of a general secondary education institution should know]. *The State Service of Education Quality of Ukraine*. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/Instituciyniy_audyt_gromadam_SURGe-SQE_2021.pdf (in Ukrainian)
 14. Tusupova, L. A., & Bazyka, S. K. (2018). Unifikatsiya mekhanizmv parlamentskoho kontroliu u sferi publichnykh finansiv [Unification of parliamentary control mechanisms in the field of public finances]. *Visnyk NADU. Seriya: Derzhavne upravlinnya – Bulletin of the NAPA. Series “Public Administration”*, (4), 71–77. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_4_12 (in Ukrainian)